

NEE LAND

NIC BALTHAZAR

met foto's van NYKLYN

LANNOO

Hij die lezen kan, heeft vier ogen. – Albanees spreekwoord

Ze zaten voor mijn camera, en ze vertelden over hun leven. Waar ze vandaan kwamen. Waarom ze naar hier kwamen. Hoe ze hier geraakt waren. Waarom ze niet meer terug konden. Waarom ze zich nergens nog thuis voelden. Verhalen die meermaals het bloed in mijn aders deden stilstaan. Maar ze werden ongeveer stevast gebracht met rechte rug, kamerbrede glimlach en met klare ogen waar de kracht vanaf knetterde.

Ze hadden nochtans meer meegemaakt dan een mens wil meemaken, en dan zeker op zo'n jonge leeftijd. Ze waren vaak geslagen, achtervolgd, uitgespuwd en uitgeperst. Maar misschien omdat ze nog zo klein waren, waren ze niet klein te krijgen. Bij elke zin die de meest onbeschrijflijke ellende uitademde, ademden ze een teug hoop in.

Mij was gevraagd om een verhaal te schrijven voor anderstaligen die onze taal aan het leren zijn, en vaak enkel kinderboeken vinden om te oefenen. Maar ook voor alle anderen die het moeilijk hebben in hun gevecht met neergeschreven letters. Ook voor hen is de grote literatuur soms te oninneembaar, terwijl ze toch net snakken naar verhalen die tot hen spreken. Het unieke leesbevorderingsproject heet 'luisterogen' (www.luisterogen.be) omdat het zich ook richt naar doven en slechthorenden, en iedereen die kan leren luisteren met zijn ogen.

En dus kwam Nyk 'Nyklyn' Dekyser van pas, de immer bescheiden kampioen van de Vlaamse filmfotografie. Ik vroeg hem om foto's te maken bij dit verhaal. Als stills van een film die (nog) niet gedraaid werd, maar die alle lezers alvast in hun hersenpan kunnen projecteren. Zodat ook wie soms nog eens verloren loopt tussen lettergrepen telkens weer de weg zou kunnen vinden. En dat kan: dankzij Nyks sprekende beelden, en dankzij de prachtige acteurs, die bovendien een soortgelijk verhaal beleefden als de andere jongeren met wie ik had gesproken.

De dingen lopen waarschijnlijk zoals ze moeten lopen. Een lelijke computercrash liet alle interviews verloren gaan. Maar op de harde schijf in mijn hoofd konden ze nooit meer gewist worden. Op die manier kwam er geen documentaire. Er kwam een verhaal dat in zekere zin een soort samenvatting is, gebaseerd op de verhalen van verschillende jongeren die hier strandden in hun zoektocht naar een leven die naam waardig. Zij die we asielzoekers noemen, en wier namen noch verhalen we (willen) kennen. Zij die in kille verhoorzalen moeten bewijzen dat ze uit gruwelijke noodzaak naar hier zijn gekomen. Niet uit hoop op een betere toekomst, of gewoon in de zoektocht naar geluk of een behoorlijk bestaan.

Het blijft een gruwelijk spel. Voor alle partijen. Want wat is waarheid en wat is leugen? En wie zou de werkelijkheid niet naar zijn hand zetten als zijn leven en zijn toekomst op het spel stonden?

Het verhaal van *Neeland* is dus soms ook hard. Omdat de werkelijkheid helaas vaak nog harder is dan een verhaal durft weer te geven. Tegelijk is dit ook een ode aan de ongelooflijke moed, energie en kracht bij die jongeren die er hier iets proberen van te maken, en bij wie hen met zorg en liefde omringt.

Van hen is dit boek. Voor hen is dit boek. En voor iedereen die luisteren wil naar hen die we zo zelden aanhoren.

Het is ook een verhaal over liefde. De kracht die dan toch weer alles weet te overstijgen.

DE WORSTELAAR

Ze zijn met drie,
en ze kijken naar mij.
Ze zitten hier,
en ze kijken naar mij.
Versta je Nederlands? vragen ze.
Spreek je Nederlands? vragen ze.
Ik weet dat dat belangrijk is.
Om hier te kunnen blijven.
Om hier te mogen blijven.
Je moet Nederlands kunnen spreken.
Het is ja of het is nee.
Ja, je mag blijven.
Of nee, je mag niet blijven.

Waar kom je vandaan?
Waar is je vader?
Waar is je moeder?
Ze stellen veel vragen.
En ze proberen het in veel talen.
Ik zit alleen
en ze kijken naar mij.
Ze kunnen niet zien
hoe bang ik ben.

Ze kunnen niet horen
hoe hard mijn hart klopt.
Ze kunnen niet weten wat ik denk.
Want ze kunnen niet verstaan
wat ik zeg.
Omdat ik zwijg.
Omdat ik geen geluid vind.
Geen geluid kan maken.
Om mee te spreken.

Spreek je Nederlands? vragen ze.
Het eerste Nederlandse woord dat ik hoorde was nee.
Nee, nee. Overal nee.
Ik weet nog dat ik dacht: Ah... ja.
Daarom
noemen ze het nee-lands.

Ja, zeg ik.
Ik spreek al een beetje Nederlands.
Ik doe mijn best.
Ik maak nog veel fouten.
Maar ik spreek Nederlands.
Ja.

Mijn stem durft eindelijk te spreken.
Mijn adem heeft geluid gevonden.
En ik glimlach.
Ik glimlach de hele tijd.
Ik glimlach zo veel mogelijk.
Want dat hebben mensen graag.
Dan hebben ze minder schrik van mij.
En dan heb ik zelf ook minder schrik van mezelf.
Van mijn gedachten,
die vaak zo hard zijn.
zo zwart zijn.
dat ik gewoon probeer
om ze niet te denken.